

PRILOGA 1 K 10 POBUDAM IZ 2.STROKOVNEGA SIMPOZIJA Z VIZIJO – ZA VEČ LOKALNE TRAJNOSTNE HRANE V JAVNE ZAVODE

KLJUČNI DELEŽNIKI, PRISTOJNOSTI IN VPRAŠANJA ZA KONKRETNE ODGOVORE

Deset pobud predstavlja medsebojno povezano celoto, katere cilj je povečati delež lokalno in trajnostno pridelane hrane v javnih zavodih ter dolgoročno okrepiti prehransko varnost Slovenije. Za njihovo uresničitev je potrebno sodelovanje več resorjev, strokovnih institucij, kmetijskih in združenih organizacij ter javnih zavodov.

Zato so v nadaljevanju posamezne pobude povezane s ključnimi deležniki, ki jih naprošamo za **konkretne odgovore o načrtovanih ukrepih, odgovornosti, časovnici in možnostih izvedbe**.

SKUPNA VPRAŠANJA ZA VSE NASLOVNIKE

Ker želimo pridobiti **konkretne odgovore in ne zgolj opisa obstoječega stanja**, prosimo vse naslovnike, da pri odgovorih na posamezne pobude navedejo:

- 1. Kateri konkretni ukrep boste izvedli?**
- 2. Kdo bo odgovoren za njegovo izvedbo?**
- 3. V kakšnem roku bo ukrep izveden?**
- 4. Iz katerih sredstev oziroma finančnih mehanizmov bo izvedba financirana?**
- 5. S katerimi drugimi institucijami in deležniki boste pri izvedbi sodelovali?**
- 6. Kako boste merili uspešnost oziroma učinke izvedenega ukrepa?**
- 7. Če predloga ne podpirate, prosimo za jasno obrazložitev in navedbo morebitne alternativne rešitve.**

Naprošamo za preučitev pobud in odgovore na vprašanja.

POBUDA 1 Več lokalne hrane na krožnikih v javnih zavodih – od semena do krožnika

Ključni naslovniki: Ministrstvo za kmetijstvo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za okolje, KGZS, Zadržna zveza Slovenije, Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije, NIJZ.

Vprašanja:

1. Katere konkretne ukrepe boste sprejeli, da se bo povečal delež slovenskih lokalnih in trajnostno pridelanih živil v vrtcih, šolah, bolnišnicah, domovih za starejše in drugih javnih zavodih?
2. Kako boste zagotovili stabilnejše povezovanje slovenskih kmetov, zadrug, predelovalcev in javnih naročnikov?
3. Kateri ukrepi so predvideni za zagotavljanje prehranske odpornosti tudi v primeru motenj v dobavnih in transportnih poteh?

POBUDA 2 - Manj birokratskih ovir in neposredna povezava med kmetom in javnim zavodom

Ključni naslovniki: Vlada RS, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino, Ministrstvo za kmetijstvo, Ministrstvo za okolje, pristojni organi za javno naročanje, NIJZ, KGZS, Zadrugna zveza Slovenije.

Vprašanja:

1. Ali boste pripravili oziroma podprli poenostavitve postopkov javnega naročanja, kar bi javnim zavodom omogočilo več neposrednega vključevanja lokalnih kmetov in zadrug?
2. Ali boste podprli vzpostavitev javne strokovne pomoči - 8 regijskih pisarn za pomoč javnim naročnikom namesto sedanjega najemanja zunanjih svetovalnih in pravnih storitev?
3. Ali boste podprli vzpostavitev regijskih svetovalnih pisarn v osmih regijah, ki bi pomagale tako javnim naročnikom kot lokalnim ponudnikom?
4. Ali boste preverili, koliko javnih zavodov že uporablja možnosti razdelitve javnih naročil na manjše sklope in zakaj se te možnosti v praksi ne uporabljajo pogosteje?
5. Katere konkretne spremembe boste predlagali in v kakšnem roku?

POBUDA 3 - Načelo »najugodnejši«, ne zgolj »najcenejši« ponudnik in merilo svežine

Ključni naslovniki: Vlada RS, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino, Ministrstvo za kmetijstvo, Ministrstvo za okolje, pristojni organi za javno naročanje, KGZS, NIJZ.

Vprašanja:

1. Ali boste podprli nadgradnjo meril pri javnem naročanju tako, da se poleg cene ustrezno upoštevajo kakovost, svežina, način pridelave, zanesljivost dobave in kratke dobavne poti?
2. Ali boste preučili možnost uveljavitve merila svežine, pri lokalno pridelani zelenjavi tudi s ciljem dobave v čim krajšem času oziroma v treh urah od kmeta do javnega naročnika, kjer je to izvedljivo?
3. Ali boste pripravili navodila oziroma strokovno pomoč javnim naročnikom za uporabo takšnih meril?
4. Ali boste nadaljevali s podporo delavnic in izobraževanja na terenu za kuharje in organizatorje prehrane o pomenu lokalnih živil in kako jih uporabiti in zmanjšati odpadke hrane?

POBUDA 4 - Dodatna podpora za lokalno trajnostno in ekološko hrano za otroke – 20 centov na obrok

Ključni naslovniki: Vlada RS, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino, Ministrstvo za kmetijstvo, Ministrstvo za zdravje, NIJZ, Zveza potrošnikov Slovenije.

Vprašanja:

1. Ali boste preučili možnost dodatnega sofinanciranja obrokov v višini do 20 centov na obrok, kadar obrok vsebuje najmanj 50 % lokalno pridelane ekološke hrane?
2. Ali boste takšen ukrep povezali z nadgradnjo Tradicionalnega slovenskega zajtrka in Tedna slovenske hrane?
3. Ali je mogoče podoben model spodbud pripraviti tudi za bolnišnice, domove za starejše in druge javne zavode?
4. Kakšne ukrepe načrtujete za povečanje ponudbe slovenskih ekoloških živil, da bo večje povpraševanje mogoče tudi dejansko oskrbeti?

POBUDA 5 - Označevanje hrane glede na način pridelave in pravica potrošnika do informacij

Ključni naslovniki: Ministrstvo za kmetijstvo, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za okolje, NIJZ, pristojne strokovne institucije, Varuh za odnose v preskrbi s hrano. Inštitut za nutricionistko.

Vprašanja:

1. Kako boste zagotovili večjo preglednost glede načina pridelave hrane, ki jo uživajo otroci, bolniki, starejši in drugi uporabniki javnih zavodov?
2. Kako boste zagotovili, da bodo javni naročniki in potrošniki lahko pridobili jasne informacije o izvoru in načinu pridelave živil?
3. Kako boste pri oblikovanju prihodnjih pravil obravnavali nove genomske tehnike (NGT), predvsem z vidika sledljivosti, označevanja in varovanja pravice potrošnika do informacij?
4. Katere strokovne podlage in postopke boste uporabili pri presoji vplivov NGT na zdravje, okolje, tla, vodo in biodiverzitet?

POBUDA 6 - Obnova in razvoj slovenskih semen ter obnovitev lastne semenarske panoge

Ključni naslovniki: Ministrstvo za kmetijstvo, Kmetijski inštitut Slovenije, KGZS, semenarji, žlahtniteljske in druge strokovne institucije.

Vprašanja:

1. Ali boste zagotovili sredstva za obnovo najmanj 50 ključnih semen oziroma genskih virov iz slovenske rastlinske genske banke in njihovo vključitev v nadaljnje žlahtnjenje?

2. Ali boste podprli razvoj oziroma žlahtnjenje najmanj 30 zgodnjih in poznih sort, prilagojenih sedanjim in pričakovanim podnebnim razmeram?
3. Katere konkretne aktivnosti boste izvedli za ponovno krepitev slovenske semenarske panoge?
4. Kako boste zagotovili, da bodo slovenska in lokalno prilagojena semena dostopna slovenskemu kmetu in pridelovalcu?
5. Kakšen je časovni načrt za izvedbo teh aktivnosti?

POBUDA 7 - Vzpostavitev strateške državne zaloge slovenskih semen

Ključni naslovniki: Ministrstvo za kmetijstvo, Zavod Republike Slovenije za blagovne rezerve, Ministrstvo za obrambo, Kmetijski inštitut Slovenije, KGZS.

Vprašanja:

1. Ali boste vzpostavili strateško državno zalogo slovenskih semen?
2. Katera semena in v kakšnih količinah bi bila vključena v strateško zalogo?
3. Ali boste podprli tudi razpršeno semensko pridelavo na slovenskih kmetijah kot dodatno obliko ohranjanja semenskega materiala?
4. Kako boste zagotovili obnovo semenskih zalog, njihovo kalivost in dejansko uporabnost v primeru kriznih razmer?
5. Kako se lahko v sistem ohranjanja in pridelave slovenskih semen vključi civilna družba, kmetje, vrtničarji in lokalne skupnosti?

POBUDA 8 - Vzpostavitev celotne agroživilske verige »od semena do krožnika«

Ključni naslovniki: Ministrstvo za kmetijstvo, Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino, Ministrstvo za lokalno samoupravo, kohezijo in regionalni razvoj, KGZS, Zadruga zveza Slovenije, Varuh odnosov v verigi s preskrbo s hrano, NIJZ - Nacionalni inštitut za varstvo zdravja.

Vprašanja:

1. Ali boste pripravili oziroma podprli sistemski program povezovanja celotne agroživilske verige od slovenskega semena do javnega zavoda?
2. Kako boste povečali povezovanje med kmeti, zadrugami, predelovalci, skladišči, logistiko in javnimi naročniki?
3. Katere ukrepe boste sprejeli za povečanje lokalne predelave, skladiščnih zmogljivosti in kratkih dobavnih verig?
4. Kako boste javna naročila hrane uporabili kot stabilen trg za slovensko kmetijstvo in agroživilsko industrijo?
5. Kateri finančni mehanizmi bodo namenjeni razvoju domače agroživilske verige?
6. Kako bodo javni zavodi in potrošniki v praksi lahko ugotovili, ali je bilo živilo oziroma njegova surovina pridobljena z uporabo NGT, če za določene kategorije nova ureditev ne predvideva označevanja po pravilih za GSO?
7. Kako boste podprli več trajnostne lokalne hrane v shemah za javno naročanje?

POBUDA 9 - Slovenija naj zgradi odporen prehranski sistem in razvija koncept »Eko cone Evrope«

Ključni naslovniki: Vlada Republike Slovenije, Ministrstvo za kmetijstvo, Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za okolje, Gospodarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarska zbornica, Zadružna zveza Slovenije, kohezijo in regionalni razvoj, Ministrstvo za okolje

Vprašanja:

1. Ali boste preučili možnost oblikovanja nacionalnega razvojnega koncepta, ki bi Slovenijo pozicioniral kot državo z visoko stopnjo prehranske, okoljske in gospodarske odpornosti?
2. Ali boste preučili možnost uporabe koncepta »Eko cona Evrope« kot razvojne in promocijske znamke Slovenije?
3. Kako bi takšen koncept lahko povezali s slovenskim turizmom, lokalno hrano, biodiverzitetjo, gozdovi, trajnostnim gospodarstvom in razvojem podeželja?
4. Katere ukrepe boste sprejeli za povečanje odpornosti slovenskega prehranskega sistema na podnebne, gospodarske in geopolitične motnje?

POBUDA 10 - Slovenija naj okrepi podeželje

Ključni naslovniki: Vlada RS, Ministrstvo za kmetijstvo, Ministrstvo za okolje, Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za lokalno samoupravo, kohezijo in regionalni razvoj, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino, Ministrstvo za obrambo. KGZS,

Vprašanja:

1. Katere konkretne ukrepe boste sprejeli za oživljanje **opuščenih in praznih kmetijskih gospodarstev ter njihovo vključevanje v lokalno gospodarstvo?**
2. Ali boste pripravili programe za **usposabljanje in vključevanje ljudi v delo na kmetijah, predelavo hrane**, sonaravni turizem in druge dejavnosti na podeželju?
3. Ali boste podprli razvoj novih **zelenih delovnih mest na področjih, kot so zeliščarstvo, lokalna predelava hrane**, semenarstvo, trajnostni turizem in druge dejavnosti z višjo dodano vrednostjo?
4. Kakšne ukrepe boste izvedli, da bo pridobivanje veščin o samooskrbi, načinu pridelave hrane in preživetju del učnih načrtov?
5. Kako boste pospešili v zelenih javnih naročanjih lokalno trajnostno pridelano hrano?
6. Ali boste preučili možnost spremembe **sistema javnih del tako, da bi se brezposelni lahko vključili tudi v sezonska dela na kmetijah**, vzdrževanje krajine in druge dejavnosti, pomembne za lokalno skupnost?
7. Ali boste **podprli mentorske kmetije**, na katerih bi se ljudje lahko praktično usposobili za pridelavo hrane?
8. Ali boste podprli povezovanje lokalnih skupnosti, kmetov in društev **pri vzpostavitvi lokalnih tržnic** in drugih oblik lokalne oskrbe?
9. Ali Ministrstvo za obrambo v okviru načrtovanja odpornosti države in priprav na krizne razmere prepoznava prehransko **varnost, domačo pridelavo hrane ter strateško zalogo slovenskih semen kot pomemben element nacionalne odpornosti?** Če da, katere konkretne ukrepe predvideva oziroma lahko podpre?

10. Ali bo Ministrstvo za kmetijstvo sodelovalo z Ministrstvom za okolje in ostalimi deležniki za **zagotovitev dolgoročnih rešitev za upravljanje z vodo, tako za čas poplav in suš in pravočasnih zaustavitev škodljivi ukrepov, kot je npr. DPN Savinja**, kjer bi z izgradnjo suhih zadrževalnikov povzročili izgubo več kot 1000 ha kmetijske zemlje
11. Ali boste sledile zgledu Nemčije, ki je spremenila nacionalno vodna strategija ima med svojimi cilji: **Water storage – zadrževanje vode in Restoration of semi-natural water regimes – obnova sonaravnega vodnega režima** ter izrecno povezuje sonaravne rešitve z zmanjševanjem poplavne nevarnosti. Torej ne gledajo več samo: »Kako čim hitreje spraviti poplavno vodo stran?« ampak tudi: »Kako v pokrajini zadržati čim več vode, kadar je je preveč, da jo imamo na voljo, kadar je je premalo?« npr projekt **SpongeScape** za kombinirano obvladovanje poplav in suš in **Operandum?**
12. Kaj boste storili v izogib nepravilnim ukrepom upravljanja krajin z vodo, kot je npr. letošnja presahnitev reke Ledave in popravljanje napak na reki Pesnici s strani načrtovalcev, ko so najprej izvedli nepravilne posege, sedaj pa jih bo potrebno popraviti. <https://svet24.si/lokalno/podravje/novice/kmetijstvo/reka-pesnica-najprej-ukrotili-zdaj-bi-radi-zadrzali-njeno-vodo-1>

ZAKLJUČEK

Namen tega poziva ni zgolj pridobiti mnenja, temveč spodbuditi **konkretno sodelovanje in oblikovanje izvedljivih sistemskih rešitev**.

Deset pobud razumemo kot medsebojno povezano celoto:

slovensko seme → slovenski kmet → trajnostna pridelava → lokalna predelava → skladiščenje → kratka logistika → javni zavod → kakovosten in zdrav obrok na krožnikih otrok in javnih naročevalcev in naših domov → prehranska varnost Slovenije ter razvojna priložnost prihodnosti.

Za uresničitev te povezave je potrebno sodelovanje države, stroke, kmetov, zadrug, gospodarstva, javnih zavodov, lokalnih skupnosti in civilne družbe.

Zato prosimo naslovnike, da se do posameznih vprašanj opredelijo konkretno, z navedbo načrtovanih ukrepov z možnostmi njihove izvedbe.

PRIČAKOVANJE ODGOVOROV IN SEZNANITEV JAVNOSTI

Vljudno vas prosimo, da se do navedenih pobud in vprašanj **opredelite ter nam odgovor posredujete v zakonsko določenem roku.**

Ker želimo s pobudami prispevati k odprtemu, konstruktivnemu in vključujočemu dialogu med državnimi institucijami, stroko, kmeti, javnimi zavodi, gospodarstvom, lokalnimi skupnostmi in civilno družbo, bomo prejete odgovore **zbrali in posredovali podpisnikom oziroma podpornikom pobud**. Odgovori bodo po prejemu, v skladu z njihovo vsebino, **objavljeni na spletni strani www.ekoci.si**, po potrebi pa tudi na spletnih straneh oziroma komunikacijskih kanalih sodelujočih organizacij.

Z namenom seznanitve širše javnosti bomo odgovore **posredovali tudi zainteresiranim medijem**. Na ta način želimo zagotoviti preglednost procesa ter omogočiti javnosti vpogled v to, **katere konkretne ukrepe in rešitve pristojne institucije načrtujejo, oziroma jih bodo sprejele, za povečanje deleža lokalne hrane v javnih zavodih in krepitev prehranske varnosti Slovenije.**

Zahvaljujemo se Vam za pripravljenost za sodelovanje in se nadajamo čim boljših ukrepov, ki bodo zagotovili prehransko varnost za sedanje in prihodnje rodove.

Vaše cenjene odgovore pričakujemo v zakonskem roku.

S spoštovanjem.

- Združenje Ekoci, vseslovensko gibanje Oskrbimo Slovenijo štafeta semen Irena Rotar, preds,
- Čebelarska zveza Slovenije, Boštjan Noč, preds,
- Pomurska ekološka zadruga, Dejan Sukič, preds
- Zveza bioidinamikov, Sonja Vauhen, preds
- Društvo Samooskrbni.net, Nevenka Novakič in Mateja Reš, sopredsednici,
- udeleženci posveta in več kot 1000 zbranih podpisov somišljenikov pobud, podpisi pa so shranjeni v skladu z GDPR..

Žalec 5.10.2026